

Rouwhulde 22 november 2019

Toespraak van stafhouder Peter Callens

Dames en heren hoge magistraten,
Dames en heren stafhouders,
Hooggeachte en geachte confraters,
Dames en heren,
Geachte familieleden en vrienden van onze overleden confraters,

Zoals een mooie traditie het wil, brengen wij vandaag hulde aan de confraters die ons ontvallen zijn in de loop van het gerechtelijk jaar 2018-2019. Vier advocaten met een grote staat van dienst: Mr. Bernard Maertens, en de ere-advocaten Joseph Spruyt, Paul De Scheemaecker en Werner Daem.

Op 9 december 2018 overleed **Mr. Bernard Maertens**, 57 jaar oud. Hoewel Mr. Maertens ziek was, kwam zijn overlijden onverwacht snel.

Mr. Maertens werd geboren te Roeselare op 16 mei 1961.

Hij behaalde zijn diploma rechten aan de Leuvense Universiteit op 10 juli 1985. Zijn eed legde hij pas het daaropvolgende jaar af, op 6 oktober 1986. Zijn stagemeester werd Mr. Philip Vergels. In zijn stageverslag schreef Mr. Vergels de beknopte maar heldere zin: *“Mr. B. Maertens heeft tijdens de hierbovenvermelde periode een intense stage gevolgd.”*

Het is pas met enige vertraging dat Mr. Maertens zijn inschrijving op het tableau aanvraagde, in april 1991. Hij voelde duidelijk een zekere opluchting, want de voorgedrukte nota voor de secretaris van de Orde bevatte een rubriek *“opmerkingen”*, die Mr. Maertens invulde met de veelzeggende woorden *“oef, eindelijk!”*

Mr. Maertens was een zeer gedreven persoon en legde zich voornamelijk toe op de fiscaliteit. Hij voerde zijn advocatenpraktijk discreet, zonder in de kijker te lopen, maar voor wie hem beter kende was hij een rots in de branding.

Mr. Maertens was muzikaal, hij was lid van het symfonisch orkest Akademos, genoemd naar de gelijknamige held uit de Griekse oudheid, wiens eigendom in Athene later door Plato werd gebruikt en omgedoopt werd tot de Academie.

De familie herinnerde mij aan enkele strofen uit een lied van Bart Peeters “*Wat nog komen zou*”:

*Ik denk niet aan wat nog komen zou
Hoe mooi het had kunnen zijn
Ik onthou liever, al ben ik in de rouw
Wat prachtig was en fijn*

*Ik vraag me niet af waarom het was
Dat het noodlot die wonde sneed
Ik onthou liever hoe mooi het leven was
Dan al dat diepe leed*

*Voor duizelingwekkend groot verdriet
Bestaat geen medicijn
Want we weten maar beseffen niet
Hoe onvoorstelbaar kwetsbaar wij wel zijn*

Mr. Maertens genoot van het leven; hard werken kon gepaard gaan met intens van het leven proeven.

Hij wordt gemist door zijn kinderen Igor en Katrien Maertens en zijn kleinzoon Brent, zijn moeder Mw. Jeanine Maertens, zijn zus, onze confrater Mr. Ann-Sofie Maertens, zijn andere zus Rita en zijn beide schoonbroers, zijn neven en nichten. Met schroom bied ik hen namens de balie mijn zeer welgemeende blijken van medeleven aan.

Op 26 februari 2019 overleed **ere-advocaat Joseph Spruyt**, op 74-jarige leeftijd.

Mr. Spruyt werd geboren op 5 juli 1945. Hij behaalde zijn diploma rechten aan de KU Leuven op 18 juli 1968 en legde zijn eed af als advocaat op 2 september 1968. Zijn stagemeester was Mr. Jacques-Eugène Janssens.

Mr. Spruyt was tijdens zijn stage actief als pro-deoadvocaat. Hij behandelde, blijkens zijn zeer uitvoerige verslag, niet minder dan 70 zaken. Het verslag dat hij opmaakte is van een ontwapenende openhartigheid. In één van de zaken, een echtscheiding die in eerste aanleg afgewezen werd omdat er volgens hem “*absoluut geen elementen*” waren om een echtscheiding te vragen, noteert hij,

nadat er hoger beroep is aangetekend: *“Deze zaak rek ik zolang mogelijk om elementen te kunnen verzamelen daar het anders a priori verloren is.”*

In zijn eindverslag noteerde zijn patroon Mr. Janssens: *“Gedurende zijn stage heeft hij zulkdanige juridische en praktische vorming verworven dat hij in staat is alleen zowel burgerlijke als handels-, strafrechtelijke en sociale zaken te behandelen. Hij bereidt de zaken die hem worden toevertrouwd met de grootste zorg, erin begrepen de samenstelling van de dossiers.”*

Bij brief van 4 mei 1977 schreef Mr. Spruyt naar Z.M. de Koning, met de melding dat hij postuleerde voor de functie van vrederechter van het kanton Jette, zijn Brusselse gemeente waar hij middelbare school had gelopen en waar hij sinds 1975 plaatsvervangend vrederechter was geworden. Het verzoek werd ingewilligd.

Sedertdien, en tot aan zijn pensionering in 2012, heeft Mr. Spruyt dit ambt op voortreffelijke wijze uitgeoefend. Hij deed dat met een grote zin voor rechtvaardigheid, voorzichtigheid, mildheid en wijsheid, de grote kwaliteiten van die een rechter behoort te hebben. Voor zijn eigen grafzerk koos hij het opschrift, zeer toepasselijk, *“ex aequo et bono”*.

Bij beslissing van 26 oktober 1977 machtigde de raad van de Orde Mr. Spruyt om de titel van ere-advocaat te dragen.

Vrederechter Spruyt was een begenadigd organist. In de Sint-Pieterskerk in Jette, waar hij ook ten grave gedragen is, stond hij bekend als *“onze jüge, de organist”*.

Aan de familie en dierbaren van deze door goedheid gekenmerkte man, bied ik namens de Orde mijn zeer welgemeende blijken van medeleven aan.

Op 12 april 2019 ontviel ons **Mr. Paul De Scheemaecker**, op de leeftijd van 82 jaar.

Mr. De Scheemaecker werd geboren te Antwerpen op 12 december 1936 als oudste in een gezin van zeven. Zijn vader was aanvankelijk advocaat, maar hij ruilde dit beroep in voor dat van professioneel duivenmelker en houder van reisduiven waarmee hij meervoudig wereldkampioen werd.

Mr. De Scheemaecker nam niet de duiven over, maar werd wel de zin voor het reizen, hij werd een groot wereldreiziger.

Over de beginjaren van Mr. De Scheemaecker is in de archieven van onze Orde weinig bekend. Dat heeft alles te maken met de omstandigheid dat hij zijn stage aanving aan de Antwerpse balie. Het is pas in 1970 dat Mr. De Scheemaecker zijn overstap naar de Brusselse balie maakte.

Mr. De Scheemaecker behaalde zijn diploma rechten, na studies in Namen en Leuven, in 1960. Hij werd ook licentiaat in de economische wetenschappen en baccalaureus in de Thomistische wijsbegeerte.

Hij legde zijn eed af op 5 februari 1962, maar trok toen naar Zweden, zijn tweede thuisland, waar hij in het huwelijk trad met Mw. Ulla Almkvist, en zijn eerste zoon Christophe kreeg. Hij werkte er als jurist bij de Svenska Handelsbanken en na zijn terugkomst in België, bij de Bank van Parijs en de Nederlanden.

Hij keerde terug naar de advocatuur en werd op het tableau opgenomen op 24 oktober 1969.

Wie de lijst van de advocaten bekijkt met wie Mr. De Scheemaecker geassocieerd geweest is, ziet een waarachtige "*hall of fame*" van de Vlaamse advocatuur in Brussel. Zonder volledigheid na te streven citeer ik o.m. stafhouder Dirk Lindemans, en Mrs. Martin Denys, Alfons Puelinckx, Jan Uyttersprot, Reinhold Tournicourt, Willem Rycken, Eric Laevens, Stéphane Bertouille, Moni Van Look, en, niet te vergeten, de latere rechter in het Europese Hof van Justitie Josse Mertens de Wilmars en de latere rector van de KU Leuven Roger Dillemans.

Vanaf 1998 werkte Mr. De Scheemaecker samen met zijn dochter, onze confrater Mr. Caroline De Scheemaecker.

Mr. De Scheemaecker heeft zich in de loop van zijn beroeps carrière zeer beslagen getoond in het ondernemingsrecht. Hij toonde een grote luisterbereidheid en had de reputatie zijn tijd te nemen voor de analyse van de feiten en de ermee verband houdende rechtsvragen. In internationale relaties toonde hij zich een meester, maar Mr. De Scheemaecker wist ook genoeg te scheppen in de kleine geneugten van ons beroep. Hij waardeerde een babbeltje links en rechts in het Paleis en bleef altijd een zeer hoge opinie te

behouden over het beroep dat wij uitoefenen. Hij was begeesterd door zijn streven naar integriteit, nauwkeurigheid, loyaliteit, kennis en rechtvaardigheid.

Mr. De Scheemaecker had een brede maatschappelijke en culturele interesse; geschiedenis en actualiteit passioneerden hem evenzeer. Vanaf 1978 werd hij bestuurder en bezieler van de Belgisch-Zweedse Vereniging, die hij had leren kennen dank zij zijn echtgenote. Hij was een echte polyglot en sprak vloeiend zes talen, waaronder natuurlijk het Zweeds.

Hij was tevens actief in het katholieke gemeenschapsleven, als Kapelmeester van de kapel van Onze-Lieve-Vrouw Lof van de Kathedraal van Antwerpen. Zo werd hij lid van een Gilde uit 1479 die sindsdien zonder onderbreking is blijven bestaan: hij toonde hiermee zijn verbondenheid met de geschiedenis en het christelijke geloof dat hem kracht gaf. Mr. De Scheemaecker werd benoemd tot ridder van de Orde van het Heilig Graf van Jeruzalem, een rooms-katholieke ridderorde, die stamt uit de tijd van de Kruistochten en zich toelegt op het verspreiden van het katholieke geloof en het ondersteunen van caritatieve werken in het Heilig Land.

Mr. De Scheemaecker stond bekend als echte een bruggenbouwer en een wereldburger in de meest nobele zin van het woord.

In 2017 sloeg de ziekte genadeloos toe, zodat Mr. De Scheemaecker gaandeweg genoodzaakt werd afscheid te nemen van het beroep dat hij zo graag had uitgeoefend. Op 12 april van dit jaar overleed hij.

Aan zijn echtgenote, zijn vijf kinderen, zijn schoonkinderen en kleinkinderen, onder wie ik bijzonder vermeld onze confraters Mr. Caroline De Scheemaecker, alsook Mr. Laurent De Scheemaecker, van de balie Provincie Antwerpen, bied ik namens de Orde mijn zeer welgemeende gevoelens van medeleven aan.

Op 8 mei 2019 ontviel ons **ere-advocaat Werner Daem**, na een lange en zware ziekte, op 64-jarige leeftijd.

Werner Daem werd geboren in Yangambi, in Congo, op 3 november 1954. Hij ving zijn rechtenstudie aan te Brussel, aan de Universitaire Faculteiten Sint-Aloysius, zoals de instelling toen heette. Na zijn kandidaturen verhuisde hij naar Leuven, waar hij in 1978 zijn diploma rechten haalde.

Hij legde de eed af als advocaat op 1 september 1978 en Mr. Désiré Winderickx werd zijn stagemeeester. Bij het einde van de stage noteerde Mr. Winderickx, ter attentie van de raad van de Orde: *“Mr. Daem heeft mij in alle opzichten volledige voldoening gegeven; met zijn klare geest, grote werkkraft en degelijke vorming wordt hij beslist een goed advocaat.”*

Werner Daem was een zeer actieve en maatschappelijk gedreven advocaat en een bij uitstek onafhankelijke en originele geest. Hij nam verantwoordelijkheden op aan de balie en daarbuiten. Zo was hij openingsredenaar van het Vlaams Pleitgenootschap in 1986, met een rede onder de titel *“Ach die advocaten toch...”*. Drie jaar later, in 1989, werd hij voorzitter van het Vlaams Pleitgenootschap, om vervolgens algemeen directeur te worden van de Belgische Nationale Orde van advocaten.

Mr. Daem was uitzonderlijk maatschappelijk bewogen, ook buiten de balie. Hij was actief in de Brusselse politiek, onder meer als raadslid van het OCMW en als eerste schepen te Jette, en als voorzitter van de Brusselse sp.a. In 1995 werd Mr. Daem benoemd tot voorzitter van de raad van bestuur van de Maatschappij voor Intercommunaal Vervoer te Brussel, beter bekend onder haar afkorting MIVB.

Dat Mr. Daem geen gewone advocaat was bleek al uit een publicatie in het Nieuwsblad van 9 januari 1982, dat was in een tijd waarin het een advocaat geenszins toegelaten was om publiciteit te voeren. Er verscheen in die krant een opmerkelijke dankbetuiging, die ik u integraal wil voorlezen. Dat gaat zo: *“Via deze advertentie trachten wij uiting te geven aan onze gevoelens van dank, waardering en respekt (sic) voor HET BUREAU VAN CONSULTATIE EN VERDEDIGING VAN DE BALIE VAN BRUSSEL en voor de Heer WERNER DAEM, ADVOKAAT, Pantheonlaan 24 te Brussel. Daar waar drie verschillende advocaten in acht jaren tijd geen vorderingen konden maken, boekte het BUREAU VAN CONSULTATIE EN VERDEDIGING VAN DE BALIE VAN BRUSSEL en Meester WERNER DAEM in deze voor ons zo belangrijke maar tevens zeer moeilijke en ingewikkelde zaak, in een korte tijdsspanne een enorm succes (sic). Dank u voor uw geduld, begrip en uw inspanningen. Getekend: de h. en mevr. G. van Daal-Meijer, Almelo, Nederland.”* Ik ken geen andere advocaten voor wie een dergelijke dankbetuiging is gepubliceerd.

In 1996 ging de – toen nog jaarlijkse – reis van het Vlaams Pleitgenootschap naar Zuid-Afrika. Zowel Mr. Daem als uw dienaar behoorden tot het

gezelschap. Levendig herinner ik mij de gesprekken met Werner en zijn met een zeker sarcasme doorspekte humor. Werner was er de man niet naar om een blad voor de mond te nemen, daarvoor was hij te vrij en te vrank.

In 2011 werd Mr. Daem benoemd tot rechter in de toenmalige rechtbank van koophandel. Toen hij daarvoor kandideerde in 2011, schreef hij in zijn motivatiebrief de volgende passage die zijn persoonlijkheid perfect illustreert: *“Ik heb steeds magistraat willen worden omdat recht ook mijn passie is. Door omstandigheden heb ik dit tot op heden uitgesteld. Als plaatsvervangend rechter heb ik pas echt ervaren dat een magistraat op zoek is naar het recht vanuit een hoogst onafhankelijke positie. Als advocaat, politicus of voorzitter van een raad van bestuur ben ik steeds gedreven geweest om mijn juridisch gelijk of dat van mijn cliënt of instelling bevestigd te zien. Een andere beweegreden dan op een onafhankelijke wijze recht te spreken, heb ik niet.”*

In zijn verslag noteerde de stafhouder ter attentie van de minister van Justitie: *“Zijn zeer gevarieerde loopbaan, waarin hij verschillende aspecten van het maatschappelijk leven vanuit verschillende oogpunten heeft leren kennen en zijn zeer grote juridische kennis over de materies, die hij hoofdzakelijk behandelt, maken hem zeer geschikt als kandidaat magistraat.”*

De benoeming bleef dan ook niet uit.

Van geëngageerd advocaat werd Werner Daem geëngageerd rechter.

Tijdens de reis naar Zuid-Afrika herinner ik mij dat er, in een lodge in het Krugerpark, een grote vleermuis binnengedrongen was in de badkamer van Werner, een sinistere bezoeker, die in elk geval de conversatie 's avonds rond het kampvuur voedde. Was het de voorbode van de ziekte die later zo ongenadig zou toeslaan?

In zijn latere jaren kreeg Werner te kampen met ernstige en langdurige gezondheidsproblemen, die hem fataal zouden worden op 8 mei van dit jaar.

Onze zeer welgemeende blijken van medeleven gaan naar zijn echtgenote Régine, zijn kinderen Elisabeth (lid van onze balie) en Frederik, Alexander en Nikolaas, en aan zijn broer en zus.

Op verzoek van de familie verleen ik nu graag het woord aan prof. dr. Frank Flerackers, die nog enkele woorden zal zeggen.

Sinds het begin van het gerechtelijk jaar kregen wij nog het treurige bericht van het overlijden van onze confraters Mr. Jan D'haese, overleden op 14 oktober 2019, nauwelijks 37 jaar oud, ere-advocaat Ignace Maes, overleden op 28 oktober 2019 op 73-jarige leeftijd, en Mr. Dirk Slagmolen, overleden op 29 oktober 2019 op 61-jarige leeftijd. Aan deze confraters zal, volgens de traditie, een eerbetoon gebracht worden ter gelegenheid van de rouwhulde die zal doorgaan in het najaar van 2020.

In het 8^{ste} deel van het gedicht *Le Voyage* schrijft Charles Baudelaire:

*Ô Mort, vieux capitaine, il est temps ! levons l'ancre !
Ce pays nous ennuie, ô Mort ! Appareillons !
Si le ciel et la mer sont noirs comme de l'encre,
Nos cœurs que tu connais sont remplis de rayons !*

*O Dood, oude stuurman, de tijd is gekomen! Laten wij het anker lichten!
Dit land verveelt ons, o Dood! Laten wij optuigen!
Al zijn hemel en aarde zo zwart als inkt,
Onze harten, die jij kent, zitten vol lichtstralen!*

De rouwhulde brengt een eerbetoon aan de overledenen, maar zij is er voor de levenden. Zij herinnert ons aan het lichtende voorbeeld van wie ons is voorgegaan. Mag ik u verzoeken rechtstaand een ogenblik stilte in acht te willen nemen, bij wijze van eerbetoon aan de advocaten en ere-advocaten aan wie vandaag hulde is gebracht.

Dank u, mevrouw de voorzitter.